Hollannin kieli

Hollannin kieli (*Nederlandse taal*, suom. *alankomaan kieli*) on indoeurooppalaisen kielikunnan germaanisen haaran länsigermaaniseen ryhmään kuuluva kieli. Se on läheistä sukua muille länsigermaanisille kielille (englanti, saksa ja friisi) ja kaukaisempaa sukua pohjoisgermaanisille kielille.

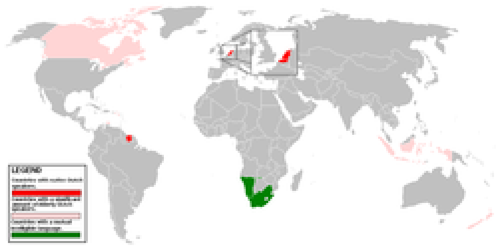
Hollanti	
Oma nimi	Nederlands
Tiedot	
Alue	Alankomaat Belgia Suriname Aruba Curaçao Sint Maarten
Virallinen kieli	Alankomaat ▪ Aruba ▪ Curaçao ▪ Sint Maarten Belgia (Flanderi ja Bryssel) Suriname Euroopan unioni
Puhujia	n. 23 miljoonaa
Sija	37.
Kirjaimisto	latinalainen
Kielenhuolto	Nederlandse Taalunie (Hollannin kielen Unioni)[1]
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	indoeurooppalaiset kielet
Kieliryhmä	germaaniset kielet länsigermaaniset kielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	nl

Sisällysluettelo

Alueellinen sijoittuminen

Hollantia käytetään Alankomaissa ja sen entisissä siirtomaissa, kuten Surinamessa, sekä sen merentakaisilla alueilla Arubassa, Curaçaossa, Sint

ISO 639-2	dut (B) / nld (T)
ISO 639-3	nld (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=nld)
	Ohje

Hollannin puhuma-alueet maailmassa.

Maartenilla, Bonairessa, Sabassa ja Sint Eustatiuksella, sekä Belgiassa. Hollannin kieli on kyseisissä maissa virallinen kieli. Se oli myös Etelä-Afrikan virallinen kieli vuoteen 1961 asti. Hollannin puhujia on myös maissa, joihin on muuttanut paljon alankomaalaisia ja flaamilaisia siirtolaisia, kuten Kanadassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Yhdysvalloissa. Virallista koulussa opetettavaa ja viranomaisten käyttämää kieltä kutsutaan nimellä *Standaardnederlands* tai *Algemeen Nederlands*.

Hollannin läheisimmät sukukielet ovat Alankomaiden pohjoisessa Friisinmaan provinssissa ja Pohjanmeren Friiseinsaarilla puhuttu friisin kieli, Etelä-Afrikassa puhuttu afrikaans ja Saksan pohjoisosissa puhuttu alasaksin murre (*Plattdüütsch*).

Murteet

Flaami

Belgian pohjoisosassa Flanderissa puhutaan hollannin kielen murretta tai murteita. Kirjakielenä siellä on sama hollannin kieli kuin Alankomaissa. Suomessa on aiemmin kutsuttu Flanderin asukkaiden puhumaa kieltä flaamiksi,[2] mutta Kotimaisten kielten keskuksen nimistöneuvonta suosittelee *flaamin kieli* -termin jättämistä historiallisiin yhteyksiin.[3] Flaami ei myöskään ole missään virallisena kielenä. Belgian viralliset kielet ovat hollanti (*Nederlands*, *néerlandais*, *Niederländisch*), ranska ja saksa.

Flaami tarkoittaa myös Belgian Flanderin alueen asukasta.

Muut

Alankomaiden koillisosassa on laaja Hollannin alasaksin murrealue, joka käsittää lähes kokonaan Groningenin, Drenthen ja Overijsselin provinssit. Sen eteläpuolella, osin myös Saksan puolella, puhutaan pienellä alueella Zuid-Geldersin murretta. Alankomaiden länsiosassa puhutaan hollannin murretta ja lounaassa lähellä Belgian rajaa zeelandin murretta. Alankomaiden eteläosissa puhutaan kahta murretta, brabantin murretta ja limburgin murretta, joiden alueet jatkuvat Flanderiin asti. Limburgin murretta puhutaan näistä idempänä, Saksan rajan tuntumassa. Flanderin länsiosissa puhutaan länsiflaamia ja itäflaamia. Lisäksi on huomionarvoista, että hollannin murre (Hollands) on eri asia kuin hollannin kieli eikä kieli ole kehittynyt pelkästään murteen pohjalta.

Hollannin alasaksilla ja limburgilla on Alankomaissa alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevassa eurooppalaisessa peruskirjassa määritelty oikeudellinen asema alueellisina kielinä, minkä vuoksi jotkut pitävät niitä murteiden sijaan erillisinä kielinä.

Kielioppi

Substantiivit

Hollannissa sanoilla on kaksi sukua: aiemmasta maskuliinista ja feminiinistä muodostunut yhteinen suku sekä neutri. Epämääräinen artikkeli kaikilla suvuilla on *een* ja määräinen yhteisessä suvussa *de* ja neutreilla *het*. Monikossa on vain määräinen artikkeli ja se on kummallakin suvulla *de*.

Suku	Yksikkö
yhteinen suku	een man *(mies)*
neutri	een boek *(kirja)*

Suku	Yksikkö	Monikko
yhteinen suku	de man *(mies)*	de mannen *(miehet)*
neutri	het boek *(kirja)*	de boeken *(kirjat)*

Monikko muodostetaan yleensä päätteellä -*en*.

Sijamuodot

Hollannin substantiiveilla on englannin ja ruotsin tapaan kaksi sijamuotoa: nominatiivi ja genetiivi. Akkusatiivimuoto erotetaan nominatiivista kuitenkin persoonapronomineissa. Datiivi on nykykielestä käytännössä kuollut.

Persoonapronominit

Yks.

ik (’k) minä

jij (je) sinä (epämuod.)

u sinä (muod.)

hij (ie) hän (m.)

zij (ze) hän (f.)

het (’t) se

Mon.

wij (we) me

jullie te

u te (muod.)

zij (ze) he

Tuntemattomia ihmisiä puhuteltaessa käytetään **u**-pronominia

Verbit

Hollannin kielessä on neljäntyyppisiä verbejä: 3:ntyyppiset heikot verbit, jotka luokitellaan imperfektintunnusten mukaan (-d-, -t-, -cht-) ja vahvat verbit. Verbit päättyvät yleensä *-en* perusmuodossa, mutta poikkeuksia on myös (esimerkiksi *zijn*). Hollannin kielen yleinen pitkä-/lyhytvokaalivaihtelu esiintyy heikossa verbeissä seuraavasti: lyhyt vokaali esiintyy perusmuodossa, preesensin monikkomuodossa ja konjunktiivin preesensissä (**e**ren, **e**re), pitkä esiintyy kaikissa muissa muodoissa (**ee**rt, **ee**rde, ge**ëe**rd). Samalla tavalla toimii myös pitkä-/lyhytkonsonanttitoiminta (e**gg**en, e**g**t, geë**g**d). Samaa vaihtelua on f-v-vaihtelu (ho**v**en, hoo**f**den) ja s-z-vaihtelu (verhui**z**en, verhui**s**de).

Verbityyppi	**Perusmuoto**	**Imperfektin yksikkömuoto**
heikot -d-verbit	moorden *(murhata)*	moordde *(murhasin/-sit/-si)*
heikot -t-verbit	wachten *(odottaa)*	wachtte *(odotin/-tit/-tti)*
heikot -cht-verbit	kopen *(ostaa)*	kocht *(ostin/-it/-i)*
vahvat verbit	schieten *(ampua)*	schoot *(ammuin/-mmuit/-mpui)*

Verbin taivutusmuodot

Kuten saksassa, hollannissakin verbin liittotempukset (perfekti ja pluskvamperfekti) muodostetaan joko verbillä hebben tai zijn ja pääverbin supiinilla (had gedood, was geweest).

Ääntäminen

Pääartikkeli: hollannin fonologia

Vaikka hollanti on monelle eurooppalaiselle saksaa ja englantia osaavalle suhteellisen helppo kieli oppia, sen ääntäminen on suhteellisen vaikeaa.

Hollaninkielinen kyltti Leidenin yliopistolla.

Vokaalit

Lyhyet vokaalit

Puolipitkät vokaalit

- **eu** – [øː] tai [øʏ], kuten ransk. ’feu’ – esim. **h<u>eu</u>s** (ystävällinen), **l<u>eu</u>nen** (nojata)**, d<u>eu</u>r** (ovi)
- **ie –** [i] – esim. **f<u>ie</u>ts** (polkupyörä)**, d<u>ie</u>r** (eläin)
- **oe –** [u], kuten suomen lyhyt u – esim. **b<u>oe</u>k** (kirja)**, z<u>oe</u>k** (kadonnut)**, m<u>oe</u>der** (äiti)

Pitkät vokaalit

- **aa** – [ɑː] – esim. **l<u>aa</u>t** (maaorja)**, m<u>aa</u>t** (kaveri)**, r<u>aa</u>f** (korppi)
- **ee** – [eɪ] – kuten engl. ’lay’ – esim. **l<u>ee</u>d** (suru)**, l<u>ee</u>f** (elänyt)
- **oo** – [ou]**,** kuten suomen ou-diftongi – esim. **br<u>oo</u>d** (leipä)**, r<u>oo</u>s** (ruusu)
- **uu –** [yy], kuten suomen yy tai saksan ü – esim. **m<u>u</u>ren** (seinät), **z<u>uu</u>r** (happo/hapan)

Diftongit

- **auw, ou(w)** – [ʌu] – esim. **bl<u>auw</u>** (sininen), **<u>lauw</u>** (haalea), **<u>vouw</u>en** (taitella) → Huom., jos 'auw':ta tai 'ouw':ta seuraa äänne, äännetään 'w':nä kuten englannissakin.
- **ei/ij** – [ɛi],yleensä kuten suomen äi, joskus [eɪ] kuten engl. 'lay' – esim. **<u>ei</u>** (muna), **bij** (-ssa, -lla), **ber<u>ei</u>d** (valmis), **<u>ij</u>zer** (rauta)
- **ui** – haastava äänne – [ʌy], jokseenkin "äy". Kuten suomen äy. – esim. **h<u>ui</u>s** (talo), **kr<u>ui</u>pt** (ryömii), **m<u>ui</u>s** (hiiri)

Kaksoisvokaalit

- **aai** – [aɪ] (**aa + ie**) **–** esim. **kr<u>aai</u>** (varis)**, <u>saai</u>** (tylsä)**, h<u>aai</u>en** (hait)
- **eeuw –** [eu] (**ee + oe**) – esim. **<u>leeuw</u>** (leijona), **m<u>eeuw</u>** (merilokki), **sn<u>eeuw</u>en** (sataa lunta)
- **ieuw –** [iʊ] (**ee + oe**) – esim. **h<u>ieuw</u>** (pidetty), **n<u>ieuw</u>** (uusi)
- **oei –** [ui̯] (**oe + ie**) – esim. **b<u>oei</u>** (poiju), **sn<u>oei</u>** (leikkaukset (paperista))
- **ooi –** [oːi̯], kuten kirjoitettukin – esim. **m<u>ooi</u>** (kaunis (ihmisestä))**, h<u>ooi</u>** (heinä) → Huom. '**ode**' äännetään (puhekielessä ja joissakin murteissa) kuten **ooie –** esim. **r<u>ode</u>** (punainen)**, d<u>ode</u>** (kuollut)
- **uw –** [yw] (**uu + oe**) – esim. **r<u>uw</u>** (karkea)**, sl<u>uw</u>** (ovela)**, <u>uw</u>** (sinun)

Konsonantit

Tämän artikkelin tai sen osan paikkansapitävyys on kyseenalaistettu. Ole hyvä ja auta varmistamaan, että kyseenalaistetut väittämät ovat luotettavasti lähteistettyjä. Lisää tietoa saattaa olla keskustelusivulla.
Tarkennus: *Kohta* ***r****, sanassa* acht *ei esiinny R-kirjainta, joten se ei kuuluisi tuohon kohtaan "r".*

(*Tässä kohdassa mainitaan ainoastaan suomen kielestä poikkeavat seikat ääntämisessä*)

- **d –** äännetään sanan lopussa (ja joskus myös keskellä) t:nä
- Kirjaimen **g** ja '**ch**'-äänteen ääntyminen ovat mutkikkaita. Nämä kirjaimet edustavat velaaria ([ɣ] ja [x]) tai uvulaarista frikatiivia ([χ]). Kirjain **g** lausutaan joissain lainasanoissa tavallisena g:nä.
- **n** ja **m** - assimiloituvat seuraavaan äänteeseen: molemmista tulee [m] ennen p:tä ja b:tä, [ɱ] ennen f:ää ja v:tä sekä n:stä [ŋ] ennen velaareja (tai [ɴ] jos puhuja ääntää velaarifrikatiivin uvulaarisena) ja [ɲ] ennen j:tä, /sj/:tä ja /zj/:tä
- **p** – ilman aspiraatioita
- **r** – äännetään aina [r]. Jos r:ää seuraa vokaali, käytetään usein alveolaarista napausäännettä [ɾ] – esim. holl. **Peru** [peˈɾu]

Sanan lopussa yleensä alveolaarinen approksimantti [ɹ] – holl. **door** (läpi) [doə̯ɹ]

- **sch –** äännetään [sx]
- **v –** kuten englannin v, voidaan ääntää myös kuin f
- **w –** kuten suomen v
- **z –** kuten englannin z, voidaan ääntää myös kuten s

Esimerkkejä

Pienoisevankeliumi hollanniksi: ”Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven zal hebben.”

Virallinen asema maittain

Valtio	Väkiluku	Puhujien määrä äidinkielenä [4][5][6]	% äidinkielen määrän puhujista	Asema
Alankomaat (hollanti)	17 116 000	15 449 000	90%	de facto & de jure kansallinen kieli
Etelä-Afrikka (afrikaans)	51 770 000	6 860 000	14%	de jure kansallinen kieli
Belgia (hollanti)	11 303 000	6 215 000	55%	de jure kansallinen kieli
Suriname (hollanti)	540 000	325 000	60%	de jure kansallinen kieli
Namibia (afrikaans)	2 113 000	220 000	10,4%	alueellisesti tunnustettu
Yhteensä	**82 834 000**	**29 069 000**		

Katso myös

- Muinaishollanti

Lähteet

1. taalunieversum.org (http://taalunieversum.org/taalunie/) Nederlandse Taalunie. Viitattu 3.3.2012.
2. Kielikello 3/2000 (http://www.nederlandsevereniging.fi/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=32) [vanhentunut linkki]
3. Kotus: Flaami vai hollanti kielen nimenä? (http://www.kotus.fi/?i=588&s=2762#faq_588) [vanhentunut linkki]
4. Eurobarometer 2012 - Annex (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_anx_en.pdf)
5. Afrikaans (http://www.ethnologue.com/18/language/afr/) *Ethnologue*.
6. Dutch (http://www.ethnologue.com/18/language/nld/) *Ethnologue*.

Aiheesta muualla

- Dutch 101 (http://www.101languages.net/dutch/) Learn Dutch online (englanniksi)
- Onze Taal (http://www.onzetaal.nl/ot/index.html) - hollannin kielenhuoltoon ym. kieleen liittyviin asioihin keskittyvä yhdistys
- Taalthuis Nederlands (http://www.taalthuis.com/) - Ilmainen hollannin kielen online-kurssi englanniksi.

- Wikisanakirja: Hollannin verbin taivutustaulukko jossa esiintyvät kaikki verbin taivutusmuodot (https://fi.wiktionary.org/wiki/Liite:Verbitaivutus/hollanti/onthoofden)

Germaaniset kielet

afrikaans · alasaksa · englanti · friisi · fääri · gootti · hollanti · islanti · jiddiš · luxemburg · norja · ruotsi · saksa · tanska · yola

Euroopan unionin viralliset kielet

bulgaria · englanti · espanja · hollanti · iiri · italia · kreikka · kroatia · latvia · liettua · malta · portugali · puola · ranska · romania · ruotsi · saksa · slovakki · sloveeni · suomi · tanska · tšekki · unkari · viro